Каштелян Анна,
студентка 3 курсу Інституту права
Національного університету «Острозька академія»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН

Реалізація політичних прав і свобод громадян є одним із найважливіших показників розвитку демократичної держави. Політичні права гарантують громадянам право брати участь у формуванні державної влади, впливати на важливі суспільні рішення та контролювати діяльність державної влади. У демократичному суспільстві ефективне здійснення політичних прав не тільки сприяє стабільності політичної системи, а й слугує гарантією соціальної справедливості, захисту прав меншин та збереження верховенства права. В Україні політичні права громадян закріплені в Конституції, а також регулюються різними законами та міжнародними угодами. Конституція України передбачає широкі політичні права для своїх громадян. До них належать право брати участь в управлінні державними справами, право обирати і бути обраним до державних і місцевих органів влади, право вільно створювати політичні партії та громадські організації, право на мирні зібрання та право звертатися з петиціями до державних органів[1]. Хоча ці права існують, їх ефективній реалізації часто заважає низка системних проблем, що випливають із правової бази, пов'язаних із політичною культурою населення, виборчими практиками, довірою до державних інституцій, соціально-економічними умовами та сучасним інформаційним середовищем.

Однією з головних проблем у реалізації громадянами своїх політичних прав є недостатній рівень політичної культури

© *Каштелян Анна, 2026*

населення. Політична культура відіграє вирішальну роль у формуванні ініціативи громадян та їх свідомої участі в політичному житті країни. Слабка політична свідомість, недостатнє розуміння механізмів управління та низький рівень залучення громадян до політичних процесів негативно впливають на реалізацію політичних прав. Як зазначає А. В. Скакон, рівень політичної культури населення безпосередньо впливає на ефективність демократичних інститутів та реалізацію конституційних прав громадян [2].

Ще однією проблемою є недоліки виборчого процесу, який є основним засобом реалізації громадянами своїх політичних прав. Хоча вибори є основною формою прямої демократії та одним із головних механізмів реалізації політичних прав громадян, виборчий процес іноді супроводжується порушеннями виборчого законодавства [3]. Такі порушення можуть включати підкуп виборців, зловживання адміністративними ресурсами, нерівний доступ кандидатів до засобів масової інформації та інші неналежні практики, що впливають на результати виборів. Існування цих явищ підриває довіру громадськості до виборчого процесу та негативно впливає на реалізацію політичних прав.

Ще однією критичною проблемою є низький рівень довіри громадськості до державних органів та політичних інститутів. Довіра громадськості до державних інститутів є необхідною передумовою ефективної демократичної системи.

Недостатня ефективність механізмів захисту політичних прав також є значним бар'єром для громадян. Незважаючи на існування судового захисту, Управління Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та інших механізмів нагляду за дотриманням прав і свобод людини, громадяни іноді стикаються з труднощами у відстоюванні своїх прав на практиці. Це може бути пов'язано з повільністю судових процедур, необізнаністю населення про свої права або складністю механізмів їх реалізації.

Сучасний розвиток інформаційних технологій створює нові можливості та додаткові ризики для здійснення політичної влади. З одного боку, розвиток цифрових технологій створив нові можливості для участі громадян у політичному житті, такі як електронні петиції, онлайн-обговорення законопроєктів та інші форми електронної демократії. З іншого боку, поширення дезінформації, маніпулювання медіапростором та інформаційний вплив можуть негативно впливати на формування політичної свідомості громадян та їхню участь у політичних процесах.

Крім того, соціально-економічні чинники мають значний вплив на реалізацію політичних прав громадян. Економічна нестабільність, соціальна нерівність та інші проблеми можуть зменшити громадянську активність і обмежити можливості громадян брати участь у політичному житті країни.

Таким чином, незважаючи на конституційні гарантії та законодавчі норми, реалізація політичних прав і свобод громадян України стикається з низкою викликів. Серед них: недостатній рівень політичної культури населення; недосконалість виборчих процедур; низький рівень довіри до державних інститутів; обмежені можливості громадян впливати на прийняття політичних рішень поза виборчими періодами; певні недоліки у функціонуванні механізмів захисту прав громадян. Подолання цих проблем є важливою умовою для подальшого розвитку демократичної держави, що базується на верховенстві права, та для забезпечення ефективного здійснення політичних прав і свобод громадян.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80

2. Лісеєнко О. В. Політична культура // *Енциклопедія сучасної України.* Київ, 2023. URL: https://esu.com.ua/article-880009

3. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник. Харків: Консум, 2011. 524 с. URL: http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/687/